

Korczak Bulletin jrg. 13 nr. 3 juni 2026

Opgegroeid met een passieve en destructieve verwachting van wat komen gaat, haasten we ons voortdurend naar een 'betere' toekomst [...] en wanneer die toekomst aanbreekt, verwachten we alweer een nieuwe. Deze houding houdt ons en anderen gevangen in een constante staat van verwachting, ten koste van het huidige moment. (UIT: J. Korczak, *Het recht van het kind op respect.*)

Dit Korczak Bulletin is ook te vinden op onze website:

Hier en nu.

We leven in een onrustige tijd waarin we via media voortdurend geconfronteerd worden met verschrikkelijke situaties in Soedan, Gaza, Libanon, Iran, Palestina, Jemen en vele andere brandhaarden. Wereldleiders die dreigen met geweld en bombarderen... en ons steeds een betere toekomst beloven. Beter dan wat eigenlijk?

Korczak maakte in zijn leven regelmatig oorlogen mee, niet op afstand via de media maar als direct betrokkene. In drie oorlogen werd hij opgeroepen als militair arts en maakte hij de meest gruwelijke situaties mee. De vierde oorlog werd hem zelf fataal: samen met tweehonderd kinderen en hun begeleiders werd hij vermoord in Treblinka.

Wat doen mensen elkaar aan? Waarom zien zij de ander als potentiële vijand in plaats van naaste, een mens zoals jij? Waarom protesteert men tegen het helpen van vluchtelingen? Waarom gelooft men nog altijd dat geweld een oplossing is voor problemen? Een destructieve verwachting! *'Deze houding houdt ons en anderen gevangen in een constante staat van verwachting, ten koste van het huidige moment'* schrijft Korczak.

Laten we onze aandacht richten op het hier en nu, laten we samen zorgen dat elk kind vandaag met respect wordt behandeld en tot zijn recht kan komen. Wij geven kinderen "het verlangen naar een betere wereld" mee in plaats van het geloof in wapens en haat.

Korczakdag 2026: Save the date

De Korczakdag zal dit jaar gehouden worden op **zaterdag 21 november 2026** in het Utopa Weeshuis-Kinderrechtenhuis te Leiden. Zet het alvast in je agenda. Later volgt meer informatie over het programma.

Filmavond: Doktor Korczak: Save the date

Tijdens de Onderwijsweek zullen we op **donderdag 8 oktober 2026** een avond in het Dokhuis te Rotterdam (NIVOZ) houden waar de film "Doktor Korczak" van de beroemde regisseur Andrej Wajda zal worden vertoond. Zet nu alvast in je agenda. Later volgt meer informatie.

Ouderpardon

Op vrijdag 20 maart jl. bezocht Nina von der Assen (bestuurslid JKS) in Leiden de voorstelling 'Ouderpardon' waarin kinderrechten en opvoeding centraal staan.

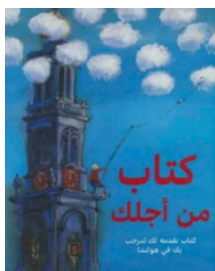
In de voorstelling klaagt hoofdpersoon Minoux haar ouders aan en gaat met hen in gesprek over haar opvoeding. Zij neemt ook het publiek mee in deze rechtszaak en stelt prikkelende vragen: "Wie van jullie was er eigenlijk wel goed voorbereid op het krijgen van kinderen?". Leidse kinderen speelden en zongen over kinderrechten alsof ze dit al jaren hadden gedaan. Er waren op de achtergrond filmpjes van jongeren en volwassenen die terugblikken op hun eigen opvoeding. Deze avond was er een speciale rol voor kinderrechtenactivist Lars Westra (19), die het mooi zou vinden als toekomstige ouders op zijn minst kennis hebben van kinderrechten en de intentie hebben om zich hiervoor in te spannen. Het publiek kon na afloop deze 'intentieverklaring' ondertekenen en een bezoek brengen aan verschillende

kinderrechtenorganisaties. Deze voorstelling is zeer de moeite waard voor alle ouders (in functie, in wording of in verwarring) en alle volwassenen die met kinderen werken.

Meer info & trailer op de website: Minoux.nl/ouderpardon. De voorstelling Ouderpardon is ook in een kleinere versie te boeken op vrijwel elke locatie, door heel Nederland. Neem contact op met marieke@minoux.nl

Een boek voor jou

Juist nu is het van groot belang dat wij vluchtelingen en hun kinderen welkom heten, als tegengas voor het negativisme in het asielbeleid in Nederland.

Kinderboekenschrijfster Marit Törnqvist: *'In een tijd dat koude winden over Europa en de rest van de wereld waaien, voelt het als een voorrecht om met kracht iets moois neer te zetten voor kinderen die alles kwijt zijn.'*

Zij startte "Een boek voor jou".

Deze stichting verwelkomt kinderen in azc's met mooie verhalen uit hun nieuwe wereld in hun eigen taal. Een eigen boek om zelf te lezen, voor te lezen en samen van te genieten helpt ze al snel na aankomst kennis te maken met de literatuur van het land waarin ze terecht zijn gekomen. Het zorgt voor verbinding tussen kind en ouder en benadrukt dat er ruimte blijft voor de eigen taal en identiteit. Tegelijkertijd vormt het een brug naar de Nederlandse (lees)cultuur. Zie: <https://eenboekvoorjou.nl/>

Met schoolkinderen naar Westerbork

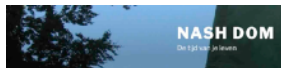

Wij (de Korczak Stichting) waren betrokken bij het project waarbij kinderen van enkele Rotterdamse scholen op 13 april samen met burgemeester Carola Schouten een bezoek brachten aan kamp Westerbork. De leerlingen (PO groep 7/8 en VO groep 1/2) hebben i.s.m. het Stadsarchief en het Joods Kindermonument onderzoek gedaan naar de achtergrond van enkele Rotterdamse Joodse kinderen die tijdens WO2 vermoord werden. Voor hen werden nu steentjes gelegd bij het sterrenmonument in Westerbork. Verder maakten de kinderen samen met de burgemeester een rondleiding door het voormalige kamp.

Vreedzame samenlevingspedagogiek

De Vreedzame Wijk, het programma Vreedzaam en NIVOZ nodigen je van harte uit voor een inspirerende middag in Dokhuis op donderdag 4 juni. Kinderen, jongeren en opvoeders nemen je mee in een verbindende bijeenkomst (15-19 uur) over wat volwassenen en kinderen van elkaar nodig hebben binnen de samenlevingspedagogiek. Een prachtige inspiratiemiddag om kinderparticipatie verder te kunnen ontwikkelen in je school en je wijk. Meer informatie en aanmelding: [inspiratiesessie Vreedzaam-en-nivoz](#)

Nash Dom Kamp

Deze zomer organiseren wij weer het Nash Dom Zomerkamp. Een week boordevol leuke, creatieve, sportieve activiteiten. We werken vanuit het gedachtegoed van Korczak, actieve participatie wordt gestimuleerd. Er is een dagelijkse kinderraad, een speciale Korczakdag en een dag van het zelfbestuur (waar de oudste kinderen een dag de leiding nemen).

Voor dit unieke kamp zijn nog enkele plaatsen beschikbaar voor kinderen tussen de 6 en 10 jaar (die het Nederlands machtig zijn). Het kamp vindt plaats van 1 t/m 7 augustus in Middelbeers, net onder Tilburg. De kosten bedragen €225 per kind; eventuele betalingsregeling is mogelijk. Zo kan iedereen mee. Kijk voor meer informatie op www.nashdom.nl of neem even contact op per mail info@nashdom.nl

In memoriam Ernst van der Klauw (1962 - 2026)

Op 20 maart jl. overleed Ernst van der Klauw. Op de rouwkaart wordt hij omschreven als "Grappig, verbindend, te goeder trouw, sympathiek, inspirerend, waardevol, verrijkend, oprecht en een tikkeltje eigengereid". Ernst was jarenlang actief in de Korczakstichting, onder meer als bestuurslid. Hij was secretaris en mederedacteur van verschillende uitgaven van de stichting. Hij was in de beginperiode nauw betrokken bij de organisatie van en de fondsenwerving voor het zomerkamp Nash Dom, dat destijds gehouden werd in Rusland.

Als leraar heeft hij het gedachtegoed van Korczak direct in praktijk gebracht in zijn klassen: kinderparticipatie gaf hij een belangrijke plaats. Wij denken met waardering terug aan zijn grote betrokkenheid en kritisch meedenken en wensen zijn familie en vrienden veel sterkte bij dit verlies.

In memoriam Fronnie Biesma (1962 - 2026)

Wij ontvingen het bericht van het overlijden van Fronnie Biesma, oprichtster van Stichting De Vrolijkheid, de organisatie die in 2010 de Korczakprijs heeft gekregen. (zie: [Gewoon even kind zijn](#))

Fronnie was een wereldverbeteraar pur sang. Met haar stichting De Vrolijkheid organiseerde ze samen met kunstenaars activiteiten voor kinderen in asielzoekerscentra. „Ik ben theatermaker omdat Fronnie theater naar het azc bracht“, vertelt cabaretier Saman Amini.

“Fronnie zag vluchtelingen niet als zielige mensen die gered moesten worden. Zij zag de talenten van mensen. Dat klinkt misschien vanzelfsprekend, maar dat was het niet. Vele politici en goedbedoelende witte vrijwilligers zagen vluchtelingen als slachtoffer. Fronnie was fel tegen die mindset. Zij zette mensen in hun kracht. En geloofde simpelweg in je.”

Wij denken terug aan de mooie contacten die we met Fronnie mochten hebben en de samenwerking tussen de Vrolijkheid en de Janusz Korczak Stichting die zij mogelijk maakte.

Zie: [NRC : Fronnie Biesma](#)

Sollicitatiebrief van Korczak

In een Engelse uitgave van het *Ghetto Diary* van Janusz Korczak lezen wij een opmerkelijke sollicitatiebrief, die hij in 1942 schreef toen hij een ander weeshuis in het ghetto wilde helpen.

Het geeft een bijzonder zicht op Korczak's leven en zijn radicale ideeën. Daarom hebben we een vertaling hiervan opgenomen als bijlage 3 in dit bulletin.

Jaarverslag

Het Jaarverslag 2025 van de Janusz Korczak Stichting is officieel vastgesteld. We kunnen terugkijken op een mooi jaar met vele activiteiten. Financieel zijn we een gezonde stichting.

Om inzicht te krijgen in onze activiteiten en het financiële reilen en zeilen van onze stichting kun je het verslag hier downloaden [JAARVERSLAG-2025.pdf](#)

Een kind sluit je niet op

Als Janusz Korczakstichting in Nederland steunen wij van harte de campagne “Een kind sluit je niet op” van Vluchtelingenwerk Nederland. De gevolgen van het opsluiten van kinderen zijn ernstig: detentie schaadt de ontwikkeling en kan leiden tot angststoornissen, stress en trauma. Onderteken de oproep: <https://actie.vluchtelingenwerk.nl/2026-kind-sluit-je-niet-op/> (zie ook bijlage 2)

Vandaag is het jouw dag! NU bestellen!

Maak je school of schoolbestuur attent op dit bijzondere cadeautje voor de dag van de leraar (of voor andere gelegenheden). Op deze manier steun je ook het werk van de Korczakstichting. Voor 1 juli besteld: dan betaal je € 10,— en wordt het op tijd in september geleverd. Bovendien zijn er aanzienlijke kortingen bij grotere aantallen. Het boekje met gedichten (geschreven naar aanleiding van citaten van Korczak) van Arie de Bruin en illustraties van Len Munnik wordt uitgegeven door Levendig

Uitgever: de opbrengsten komen ten goede aan het werk van de Janusz Korczak Stichting.

Bestellen kan via info@korczak.nl en via: Vandaag-is-het-jouw-dag.html.

Op verzoek kan men een pdf van het boekje ontvangen zodat men een goed zicht krijgt op de inhoud: mail een verzoek naar info@korczak.nl

boekentips

1. Scholen maken mensen. Auteur: M.J.Langeveld. Uitg. Telos. ISBN 9789083708102

Decennialang was M.J. Langeveld (1905-1989) dé grote pedagoog van Nederland. Zijn meest karakteristieke onderwijsboek, *Scholen maken mensen* (1967), is geschreven 'van binnenuit': niet over de school als systeem of als stelsel van vakken, maar over de school als wereld waarin kinderen leven.

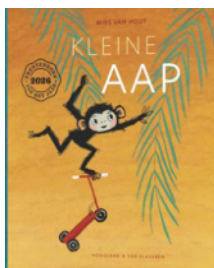
Dit boek is nu opnieuw uitgegeven met een inleiding door Joop Berding. Hij ontdekte dat het denken van Langeveld veel parallellen vertoont met het gedachtegoed van Janusz Korczak. Bijna zestig jaar na de eerste verschijning blijkt het boek opvallend actueel. Het kan ons in deze tijd opnieuw inspireren!

2. Alles op zijn tijd. Auteur: Sieneke Goorhuis-Brouwer. ISBN 9789088501692

Een mooi toegankelijk boek met columns over het opgroeien en opvoeden van jonge kinderen. De schrijfster legt aan de hand van aansprekende voorbeelden uit waarom ouders hun baby niet moeten leren lezen en snelzwemcursussen voor vierjarigen eerder kwaad dan goed doen. Hoe moeten kinderen voorbereid worden voor de kenniseconomie? Door in de peuter- en kleuterperiode een goed besef van eigenwaarde te ontwikkelen! Alles op zijn tijd: eerst groei van de persoonlijkheid, dan pas leren in de strikte zin van het woord. Het boekje sluit prachtig aan bij 'het recht op van het kind op respect' zoals Korczak dit verwoordde.

3. Kleine Aap. Auteur: Mies van Hout. ISBN 789089674425

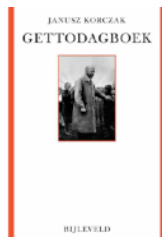

Niet voor niets uitgeroepen tot het Prentenboek van het Jaar! Heel leuk om voor te lezen aan jonge kinderen, thuis, in de kinderopvang, op school.

Kleine Aap heeft zo iets leuks, dat wil ze aan iedereen vertellen. Voor dag en dauw gaat ze op stap, helemaal in haar eentje. En steeds verder van huis, want niemand wil echt naar haar luisteren. Of toch wel? En wat is er nou eigenlijk aan de hand?

4. Gettodayboek. Auteur: Janusz Korczak. Uitg. Bijleveld ISBN 9789 0613 11102

Een nieuwe Nederlandse uitgave van het beroemde dagboek dat Korczak tijdens de gettoperode bijhield. In deze uitgave zijn ook nog enkele interessante andere documenten

opgenomen die hij in die periode schreef. Voetnoten geven veel extra informatie. Le courier de l' UNESCO schreef: 'Het gettondagboek is een aangrijpend bewijs van hoe een mens als mens overeind blijft temidden van onzegbare gruwelen'.

Een aanwinst na de eerdere uitgave van SWP.

website tips

Lesson Up

Deze sites geven veel bruikbare lessen en voorbeelden hoe je kinderen (en jezelf) wegwijs maakt in de digitale wereld. De content wordt mede verzorgd door diverse scholen en hogescholen. Aanbevolen voor alle docenten en voor studenten aan Pabo's en Lerarenopleidingen.

<https://www.lessonup.com/site/nl>. Kijk ook op: <https://futurenl.org/digi-doener/>

Kanamori Stichting

Kanamori was een Japanse leraar en inspirator, bekend om zijn unieke onderwijsmethoden en filosofie. Zijn ideeën vertonen opmerkelijk veel parallellen met die van Korczak daarom wordt hij wel eens de Japanse Korczak genoemd. Zie voor meer info:

<https://www.stichtingkanamori.nl/>

De bekroonde documentaire 'Children full of life' over zijn werk is nog te vinden op de website van het NIVOZ: <https://nivoz.nl/nl/bekroonde-documentaire-meester-kanamori-children-full-of-life>

Wist je dat er ook in Japan een Korczak Vereniging werkzaam is? <http://korczakjapan.org/custom2.html>. (A.I. helpt je wel met vertalen!)

Eerbetoon aan Janusz Korczak

Grit in Education: <https://gritineducation.com/> een website vol inspiratie voor mensen die werkzaam zijn in onderwijs en opvoeding. Er is ook een mooi eerbetoon aan Korczak in opgenomen.

<https://gritineducation.com/een-eerbetoon-aan-janusz-korczak/>

Agenda

- 4 juni Programma Vreedzaam (NIVOZ) Rotterdam
- 1-7 aug. Nash Dom kamp
- 22 en 24 sept. Gastcolleges Fontys Eindhoven
- 8 okt. Filmavond "Doktor Korczak" in het Dokhuis Rotterdam
- 20 t/m 24 okt. Korczak Studiereis Warschau/Treblinka
- 21 nov. Korczakdag in het Kinderrechtenhuis Leiden

Bijlage 1 Column "Het eindexamen"

Het voortgezet onderwijs is weer in de ban van de eindexamens en straks van de toetsen voor de overgang. In menige familie staat alles in het teken van de stress waar kinderen mee rondlopen.

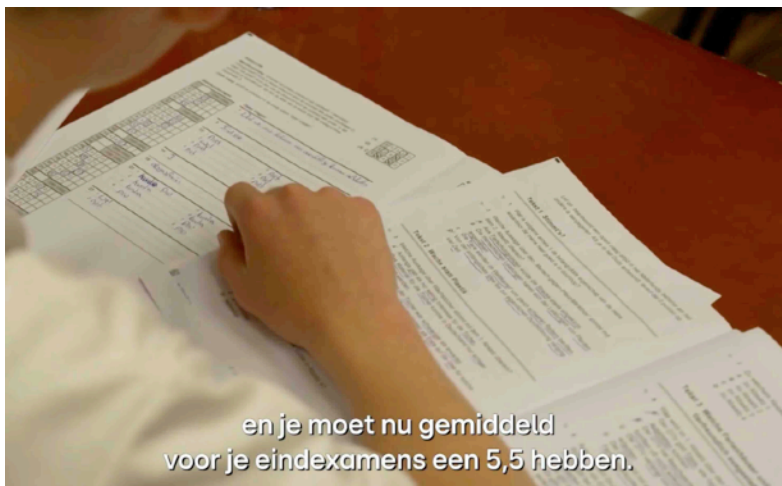
Wie het een beetje kan betalen laat zijn kind nog een aantal dagen examentraining volgen. De markt ziet er wel brood in: "Geef je kind het zelfvertrouwen en de voorbereiding die het verdient. Tijdens onze intensieve tweedaagse (her)examentraining krijgt je kind kristalheldere uitleg van enthousiaste, ervaren trainers en oefent het met échte examenopgaven. Het resultaat? Meer grip op de stof, minder stress en een beter eindcijfer."

Sommige instituten beloven dat er "gemiddeld ruim 2 punten hoger gescoord wordt na de training", "zelfs een slagingsgarantie... en mocht je toch zakken, dan krijg je je geld terug".

Nou, je bent toch een ontaarde (of een arme) ouder als je dit niet voor je kind over hebt!

Ondertussen schetst de Onderwijsinspectie in haar jaarlijkse rapport *de Staat van het Onderwijs* een zorgelijk beeld over de kwaliteit van het onderwijs.

Het is op zich al heel opmerkelijk dat allerlei externe bureaus examentrainingen aanbieden en er grof geld mee kunnen verdienen. Waarom worden leerlingen niet gewoon door de school zelf goed voorbereid op het examen?

en je moet nu gemiddeld
voor je eindexamens een 5,5 hebben.

Ik denk dat die hele toets- en examencultuur zelf de belangrijkste oorzaak is van dat zorgelijke beeld over de kwaliteit van het onderwijs. Die cultuur heeft er toe geleid dat de inhoud van de meeste lessen "teaching to the test" is geworden. Ingrid Nieuwenhuis schreef in NRC van 7 mei: "Stampen voor toetsen is leren om te vergeten".

Ook de leerlingen hebben zich al volledig aangepast aan die cultuur: "Mijnheer, moeten we dit leren voor de toets? Krijgen we hier een cijfer voor? Telt dit mee voor het examen?"

Velen van ons weten uit eigen ervaring of uit de ervaring van de eigen kinderen dat het meeste dat op die manier geleerd is binnen afzienbare tijd weer volledig zal verdwijnen.

Korczak ergerde zich honderd jaar geleden al aan dat korte-termijn denken in het onderwijs, de zinloosheid van stampen en reproduceren. Hij schreef in *School for Life*:

'Met het uitdragen van '1 keer 1', van enkele 'dode' geschiedenisdata en 'dode' geografie-namen, van grammaticale regels is de school er niet in geslaagd om zich grondig en volledig met het leven bezig te houden – zij verloor zeer rap haar belangrijkste reden van bestaan: de belangstelling van de kinderen, het nadenken, het nieuwsgierig rondkijken en de vreugde van het naïeve ontdekken van wat iets is of betekent'.

'Waarom willen we dat een leerling duizend feiten in zijn kop prent, die de auteur van het leerboek zelf niet kan onthouden?'

'Eigenlijk onderwijst de school datgene, wat met het leven niets te maken heeft. De school is er niet in geslaagd om zich grondig en volledig met het echte leven (van kinderen) bezig te houden.'

Misschien wordt het hoog tijd om het meten en toetsen verder terug te dringen en mogelijk zelfs af te schaffen in het onderwijs, en ons bezig te houden met het echte leven.

(arie de bruin)

Succesje

*Deze week moet het gebeuren
nog een training, even stampen
waar je je aan vast moet klampen
straks mag je dit boek verscheuren*

*nu voor eventjes iets weten
dan weer snel voorgoed vergeten
want dit gaat al jaren zo
niemand krijgt hier iets cadeau.*

*Zweten dagen in de stress
voor het zwaard van Damocles
even een momentopname*

*van een ongerijmd examen
voor een vijfje of een zesje,
ik wens je een klein succesje!*

Bijlage 2 Gevangen

Als Janusz Korczakstichting in Nederland ondersteunen wij de campagne "Een kind sluit je niet op" van Vluchtelingenwerk Nederland. De gevolgen van het opsluiten van kinderen zijn ernstig: detentie schaadt de ontwikkeling en kan leiden tot angststoornissen, stress en trauma. Onderteken de oproep: <https://actie.vluchtelingenwerk.nl/2026-kind-sluit-je-niet-op/>

Des te meer maken wij ons zorgen over de situatie van Palestijnse kinderen in Israëliëse gevangenissen. De mishandeling van Palestijnse kinderen die in aanraking komen met het militaire detentiesysteem in Israël lijkt „wijdverbreid, systematisch en geïnstitutionaliseerd“ te zijn. “Tal van internationale en Israëliëse mensenrechtenorganisaties hebben het vastgesteld. En tegenwoordig blijkt het ook uit de verwondingen en het gewichtsverlies die vrijgelaten kinderen, net als volwassenen, tonen,” aldus de Israëliëse jurist Smadar Ben-Natan in NRC van 26 april. Zij promoveerde in 2020 aan de Universiteit van Tel Aviv op een studie over Israëliëse militaire rechtbanken.

De huidige Israëliëse regering schendt het Kinderrechtenverdrag op vele punten. Kinderrechtenorganisaties die dit aan de kaak stellen worden op diverse manieren tegengewerkt of zelfs verboden, waaronder Save the Children, Defense for Children, Unicef en het Rode Kruis.

Het is voor ons onbegrijpelijk dat in een land waar Janusz Korczak niet alleen geëerd wordt als bijzonder Holocaust-slachtoffer, maar ook gezien wordt als groot pedagoog, deze praktijk van het schenden van de Rechten van het Kind nog altijd doorgaat en zelfs lijkt te verergeren.

Gevangen kind

*Nu de zon schijnt
denk ik aan jou
met wit TL-licht in je cel
het angstzweet op je vel*

*jij weet het niet
jij kent mij niet
jij mist mijn zon*

*ik zou jou door weer en wind
willen beschermen als mijn kind
willen bevrijden uit die cel
met kinderspel verlossen uit de hel*

*jij weet het niet
jij bent hier niet
jij mist mijn zon*

*ik gooi een steentje dat ik vind
voor elk gevangen kind.*

Het gedicht is mede gebaseerd op een bericht in NRC van 26 april : [Israel-ziet-palestijnse-kinderen-als-een-gewelddadig-politiek-en-demografisch-probleem](#)

Bijlage 3 Sollicitatiebrief van Korczak

Inleiding

In het ghetto van Warschau waren verschillende weeshuizen. Het weeshuis van Korczak gold als een oase in de woestijn: hier werd goed voor de kinderen gezorgd, hier bleven vrijwel alle kinderen leven, hier werd nog onderwijs gegeven en was theater en muziek.

De omstandigheden in sommige andere weeshuizen waren erbarmelijk. Berucht was het weeshuis aan de Dzielnastaat 39, een groot tehuis met meer dan 500 kinderen waar vrijwel dagelijks kinderen stierven, soms tientallen per week. In een gesprek met de Joodse Raad maakt Korczak zich daar vreselijk druk over, hij vindt de leiding volledig ongeschikt, begeleiders die zichzelf te eten geven, maar de kinderen niet, die kinderen aan hun lot overlaten in hun uitwerpselen. Hij noemt de begeleiders criminelen. Hij noemt het tehuis 'een kinderslachthuis'. Er moet iets gebeuren. Korczak biedt aan om een maand lang daar orde op zaken te gaan stellen en schrijft dan een (hier en daar cynische) "sollicitatiebrief" aan de Joodse Raad.

Henryk Goldszmit (Janusz Korczak)

Residence: 16 Sienna 9 Sliska Street

AAN: de afdeling personeel van de Joodse Raad

Vriendelijke kennissen dringen er regelmatig bij me op aan mijn testament op te stellen. Ik doe het nu maar als mijn curriculum vitae, waarmee ik solliciteer naar een baan als opvoeder in het weeshuis aan de Dzielnastaat 39.

Ik ben vierenzestig. Mijn gezondheidsexamen heb ik vorig jaar in de gevangenis met goed gevolg afgelegd. Ondanks de zware omstandigheden daar, heb ik me geen enkele keer ziek gemeld, ben ik geen enkele keer naar de dokter geweest en heb ik geen enkele keer de gymnastiek gemist, die zelfs door mijn jongere collega's werd ontdoken. Ik eet als een paard, slaap diep; laatst, na tien glazen sterke wodka te hebben gedronken, ben ik in een stevig tempo van de Rymarskystraat naar de Siennastraat teruggelopen - laat in de nacht. Ik sta twee keer per nacht op om tien grote emmers te legen.¹

Ik rook, maar drink niet te veel; mijn mentale vermogens voor alledaags gebruik zijn redelijk. Ik ben een meester in het zuinig omgaan met energie; als Harpagon². Ik meet elke eenheid energie die ik moet besteden nauwkeurig af.

Ik beschouw mezelf als een expert in geneeskunde, opvoeding, eugenetica en politiek.

Door mijn ervaring ben ik zeer bedreven in het samenleven en samenwerken, zelfs met schurken en gekken. Ambitieuze, koppige dwazen schrappen me van hun bezoeklijst – al doe ik dat zelf niet.³

De laatste test die ik heb doorstaan: ik heb een volstrekt ongeschikte leidster in mijn weeshuis ruim een jaar getolereerd; tegen mijn eigen gevoel en gemoedsrust in probeerde ik haar over te halen te blijven; ze vertrok al snel uit eigen beweging (een principe van mij:

¹ Korczak bedoelt hier waarschijnlijk de urine-emmers van de slaapzalen.

² Harpagon is de vrek van Molière.

³ Korczak ging regelmatig op 'bedeltoer' langs rijke Joodse stadgenoten en zette hen soms flink onder druk om geld te geven voor eten en medicijnen voor het weeshuis. Het is bekend dat sommige mensen 'wegdoken' als ze Korczak aan zagen komen.

de gebreken van medewerkers die je kent zijn altijd nog te verkiezen boven de ongekende kwaliteiten van nieuwkomers. Ik verwacht dat de criminelen onder het personeel van het weeshuis in de Dzielna-straat vrijwillig ontslag zullen nemen van het gehate werk waaraan ze alleen door lafheid en inertie gebonden zijn).

Ik heb mijn gymnasium- en universiteitsopleiding in Warschau afgerond. Mijn opleiding werd aangevuld in klinieken in Berlijn (een jaar) en Parijs (zes maanden). Een maand in Londen hielp me de essentie van liefdadigheidswerk te begrijpen (een waardevolle ervaring).

Mijn doktersopleiding in de geneeskunde werd verzorgd door: prof. Przewoski (anatomie en bacteriologie), Nasonow (zoölogie), Szczerbakow (psychiatrie) en de kinderartsen Finkelsztein, Baginski, Marfan en Hutinel (Berlijn, Parijs).

Een dag per week bezocht ik weeshuizen, psychiatrische instellingen en jeugdgevangenissen. Een maand bracht ik door op een school voor kinderen met een verstandelijke beperking en een maand in de neurologische kliniek van Ziehen.

Mijn leermeesters in het ziekenhuis aan de Sliska-straat⁴: Koral, de cynicus en nihilist, de joviale Kramsztyk, de serieuze Gantz, de bekwame diagnosticus Eliasberg, en ook de medisch assistent Slizewski en een zeer toegewijde verpleegster, Laja.

Ik verwacht een paar mensen zoals Laja te ontmoeten in het kinderslachthuis (of moet ik zeggen mortuarium) aan de Dzielna-straat 39.

In het ziekenhuis heb ik ervaren hoe waardig, volwassen en verstandig een kind kan zijn als het gaat sterven.

Boeken over statistiek verdiepten mijn begrip van het medische vak (statistiek leerde me logisch te denken en feiten objectief te beoordelen). Na een kwart eeuw kinderen te hebben gewogen en gemeten, bezit ik een onschatbare verzameling grafieken - groeiprofielen van kinderen in de schoolleeftijd en in de puberteit.

Met het Joodse kind kwam ik voor het eerst in aanraking als begeleider op het zomerkamp Markiewicz in Michalovka⁵. Jarenlang werken in een gratis uitleenbibliotheek leverde me veel observatiemateriaal op.

Ik ben nooit lid geweest van een politieke partij. (Ik heb wel contact gehad met politici in de ondergrondse). Mijn maatschappelijke betrokkenheid heb ik te danken aan: Nalkowski, Straszewicz, Dawid, Dygasinski, Prus, Asnyk, Konopnicka, - Jozef Pilsudski.

Mijn inwijding in de wereld van insecten en planten kreeg ik van Maeterlinck, Ruskin leerde mij veel over mineralen. Wat literatuur betreft, heb ik het meeste te danken aan Tsjechov - een groot sociaal diagnosticus en clinicus.

Ik heb Palestina twee keer bezocht en heb de 'bittere schoonheid' ervan leren waarderen (Jabotinsky: "De bittere schoonheid van Palestina"); ik heb me verdiept in de dynamiek en levenswijze van de kolonisten van Halutz en Moshaw (Symkhoni, Gur-Arie, Braverman).

⁴ Het Berson en Baumann Kinderziekenhuis waar Korczak kinderarts was voor hij startte met Dom Sierot.

⁵ Dit waren de z.g. vakantiekolonies waar Korczak zijn eerste pedagogische ervaringen opdeed, die hij beschreven heeft in Hoe houd je van een kind

Voor de tweede keer heb ik ervaren hoe een levend organisme zich aan kan passen aan een vreemd klimaat: eerst in Mantsjoerije⁶; nu in Palestina.

Ik weet wat zich afspeelt tijdens oorlogen en revoluties - ik nam persoonlijk deel aan de oorlogen in Japan en Europa... aan de burgeroorlog (Kiev) en aan de Poolse oorlog tegen de bolsjewieken; nu, als burger, bestudeer ik de oorlog van achter de schermen, de juridische en politieke kant. Anders zou ik mijn wrok en minachting voor de betrokkenheid van de bourgeoisie zijn blijven koesteren.

Mijn werkervaring tot nu toe:

1. Zeven jaar, met onderbreking, als enig inwonend arts (assistent-arts) in het ziekenhuis aan de Sliskastraat.
2. Bijna een kwart eeuw in het weeshuis.
3. Vijftien jaar in "Nash Dom" - Pruzkow, Pola Bielanskie.
4. Ongeveer zes maanden in tehuizen voor kansarme Oekraïense kinderen.
5. Ik heb als deskundige in kinderzaken en jeugdige delinquenten gewerkt bij de rechtbank .
6. Vier jaar lang heb ik Duitse en Franse tijdschriften beoordeeld voor het Poolse nationale Ziekenfonds.

Tijdens oorlogen werkte ik als militair arts:

1. in evacuatiegebieden in Charbin en Taolay-Jou
2. in een hospitaaltrein van Charbin naar Chaborovsk voor patiënten (met geslachtsziekten) van het revolutionaire leger
3. als eerste luitenant/assistent arts in een divisieveldhospitaal
4. in het ziekenhuis in Łódź (tijdens de dysenterie-epidemie)
5. in het hospitaal voor epidemische ziekten in Kamionek.

Als burger en werknemer ben ik gezagsgetrouw, maar niet gedisciplineerd. Ik heb rustig straffen voor ongehoorzaamheid aanvaard (voor het ontslaan uit het ziekenhuis van de familie van een luitenant (die ik persoonlijk niet kende) - omdat ze illegaal waren opgenomen in quarantaine - werd ikzelf gestraft met vlektyfus).

7. Ik ben niet ambitieus. Mij is gevraagd de jeugdherinneringen van de maarschalk te schrijven - en ik heb geweigerd. Ik heb hem nooit persoonlijk gezien, hoewel ik met zijn vrouw Ola heb samengewerkt. Organiseren gaat mij goed af, maar ik kan niet de grote baas spelen. Mijn handicaps waar ik soms last van heb: mijn bijziendheid en een volledig gebrek aan visueel geheugen; en ook de verziendheid die met het ouder

worden komt. Alles heeft zo zijn voordeel: doordat ik mensen niet gemakkelijk kan

⁶ Korczak was als militair arts opgeroepen tijdens de Russisch-Japanse oorlog (1904-1905).

⁷ Een van de laatste foto's van Korczak, genomen tijdens de ghetto-periode.

herkennen, kan ik me concentreren op het probleem waar ik mee te maken heb - ik word niet bevooroordeeld en koester geen wrok.

Ik kan onevenwichtig zijn, snel opgewonden en verstrooid, maar door mijn moeizaam ontwikkelde zelfbeheersing kan ik toch wel in teamverband werken.

De proefperiode zou vier weken moeten duren vanaf de startdatum - gezien de urgentie zou dat uiterlijk woensdag, of donderdag, moeten beginnen.

Ik vraag een kamertje en twee maaltijden per dag.

Ik stel geen andere voorwaarden, omdat ik door onaangename en pijnlijke ervaringen wel geleerd heb dat niet te doen. Met een kamertje bedoel ik een (slaap)hoekje voor mezelf; maaltijden zoals de pot schaft. Trouwens, mocht het niet lukken, ik kan ook zonder.

Goldszmit-Korczak, 9 Februari 1942⁸

(UIT: J.Korczak,. (1983). *The ghetto Years*. Uitgave Ghetto Fighters House & Hakibbutz Hameuchad, Tel Aviv.)

⁸ vertaald door de redactie van het Korczak Bulletin